

KOMMENTAREN

Rettferdig forsikring?

av Trine Skei Grande

Det blir stadig vanligere å skaffe seg helseforsikringer. Godt nytt for forsikringsselskapene, men er det godt nytt for oss andre? Det blir sagt at forsikring er som lotteri. Du vedder med en viss innsats om du før eksempel kommer til å få bilen din stjålet. Forsikringsselskapenes anliggende er som enhver bedrift å øke eiernes overskudd. Det er selvfølgelig helt legitimt. Vårt ansvar som politikere er å legge rammene for at hvert individ får en så rettferdig behandling innen helsevesen og i samfunnet for øvrig som overhode mulig.

I Norden er vi så heldige at vi har en sterkt velferdsstat som er i stand til å dekke de fleste helseutgifter folk har. Vi har et visst tilfang av private aktører og i Venstre ser vi dette som en fordel. Det er imidlertid en balanse her. Vi skaper fort et sjikt av mennesker som lett kan få dekket sine helsebehov hos private aktører, både i Norge og utlandet, og bedrifter som betaler helseforsikringer for sine ansatte som et vern mot økte sykelønnsutbetalinger. Dette vil ikke gjøre det enklere for kronikere og andre i arbeidslivet.

I januar i år fremmet jeg sammen med Venstres stortingsrepresentanter Gunvald Ludvigsen og Lars Sponheim et privat forslag om å forby utlevering av fullstendige pasientjournaler til kommersielle aktører, blant disse forsikringsselskapene. Bakgrunnen for dette er en bekymring for det vi så på som et ikke bare vedvarende, men et økende press over lang tid

for å gjøre det enklere å samle, oppbevare og bruke personopplysninger om helse.

Venstre har fått mange henvendelser om denne problematikken. Foreksempel den lille jenta på 5 år som ble nektet forsikring fordi legen en gang skrev ut astmamedisin mot tett nese. Eller mannen som etter samlivsbrudd var 3 ganger til samtale hos psykolog og ble stemplet som depressiv og nektet forsikring. Er du født inn i en familie hvor kreft forekommer, så får du ikke forsikring. Det finnes mange tilsvarende historier.

Det er naturligvis ikke en menneskerett å få helseforsikring, men det blir stadig vanligere. Mange ønsker å ha en livsforsikring og en uføreforsikring. Forslaget forsøker å fange all utlevering av helse- og personopplysninger som kommersielle aktører gjør bruk av. Forsikringsselskaper bør ikke kunne tolke folks legejournaler i strid med hva for eksempel fastlegen har ment. Dette er et svært viktig personvernaspekt ved forslaget.

Det viktigste for oss er at vi unngår situasjonen slik det er i dag, hvor bagatellmessig medisinering eller bruk av medisin gir seg

Trine Skei Grande er
Venstres nestleder.
(Foto: Venstre)

utslag når man beregner risiko og utbetaling både for utbetaling etter ulykker, uføreforsikring og helseforsikringer. Hvis dette fører til noe høyere premier så kan vi leve med det. Og slike resultater som leveres i forsikringsbransjen for tiden, så virker det som om de også fint lever med det.

For en liberaler er en henvisning til personvern ingen floskel, men en fundamentalt alvorlig forutsetning for at demokratiet skal fungere. Jeg finner det oppsiktsvekkende hvor ofte jeg blir nødt til å forsvare personvernhen-synet. Jeg har ingenting å skjule, sier mange så, hvor er problemet? Det er ikke nødvendigvis det enkelte tiltaket, som forsikringsselskapers tilgang til pasientjournaler, som i seg selv er skadelige i dette perspektivet. Det er sammen av alle instanser som vil ha personopplysninger. At den enkelte borger selv har eiendomsrett til sine personlige opplysninger er en viktig forutsetning for frihet. Både den friheten som er en forutsetning for demokrati, som handler om at borgeren kontrollerer staten og ikke omvendt, og friheten til å vite at ikke alt om deg er kjent. Eller som sosialmedisiner Per Fugelli konstaterer i en debatt om kameraovervåkning: Man trenger å kunne klø seg bak av og til uten å vite at noen følger med.

En mor skrev til meg på vegne av sin datter, hun var blitt tilbudt astmamedisin av sin lege, uten å noensinne ha hatt astma. Det tok ikke forsikringsselskapet hensyn til, og avviste helseforsikring. En mann som skrev til meg hadde oppsøkt psykolog i en stresset situasjon, for å få orden på tankene og for å prate med noen som var lyttende. Han hadde ikke noen diagnose, men ble ikke desto mindre nektet helseforsikring på dette grunnlaget. Er dette rimelig? Er det rettferdig?

Det er tydelig at rammene for hva som oppfattes som normal og frisk blir stadig trangere. Det finnes mange eksempler på at kortvarig bruk av enkelte medisiner defineres som

risiko for sykdom, eller disposisjon for sykdom og dermed brukes for å korte ned på erstatning eller til ikke å gi mulighet for å tegne helseforsikring. Pasientopplysninger kan tolkes på en måte som kan forkorte erstatning ved for eksempel bilulykker. Hvis pasienter tidligere har hatt problemer med eksempelvis hodepine eller psykiske plager, kan dette tolkes som en permanent lidelse av forsikringsselskapet, til tross for at legen kan mene noe annet.

Når man i dag undertegner en søknad om helseforsikring, samtykker man samtidig til at forsikringsselskapet får tilgang til pasient-journalen, eller til å spørre fastlegen om hvilke sykdommer den enkelte har hatt. Disse samtykkeerklæringene gir forsikringsselskapene vide fullmakter. Det er gyldig å innvende at alle har et ansvar for sine samtykker, men jeg stiller spørsmålet om erklæringene er rimelige. Derfor har vi i lovforslaget presisert at en informasjonsinnhenting må skje under forhold som i større grad ivaretar personvernet og en helhetsvurdering av pasientenes helse. Vi ser for oss at dette skjer ved at nødvendige helseopplysningergis i særskilt erklæring.

Det mest alvorlige er likevel hva dette kan gjøre med forholdet mellom lege og pasient. Det er svært betenklig når pasienter ikke er trygge på at fortrolig informasjon forblir mellom lege og pasient. Helsevesenet skal også må ha tillit i befolkningen, det er et fundament i vårt samfunn. Når jeg får tilbakemeldinger om at pasienter vegrer seg for å ta kontakt med helsetjenesten fordi de ikke vil gi personlige og sensitive detaljer som blir stående i journalen og kanskje senere brukt mot dem, da gjør jeg det som er jobben min som politiker og ombud for mine velgere – jeg slår alarm. Og det handler ikke lenger bare om forsikringsbransjens samfunnsansvar, men også om dens egeninteresse. For at folk ikke tør å gå til legen, og unnlater å fortelle om sykdommer, det er heller ikke i forsikringsselskapenes interesse.